

Summary. The brought information over about influence of complex preparation of "Kaplaestrol+OV" on the indexes of homeostasis of cows with hipogodizm in the article. Researches include establishment of changes of the system FRO -AOD in the organism of cows, and also determination of intensity of pere oxidant oxidization of lipids (HALF) and state of enzyme chainlet of the system of antioxidant defence.

Key words: cow, hipogodizm, preparation, efficiency, system FRO -AOD.

УДК 619:616:633.3

ДОБОВА ДИНАМІКА РОЗЛАДІВ РОДОВИХ СИЛ ПІД ЧАС РОДІВ У КОРІВ МОЛОЧНИХ ГОСПОДАРСТВ З УРАХУВАННЯМ ПОРИ РОКУ

Харенко М.І., д.вет.н., професор, kharenkoni@ukr.net

Мусієнко Ю.В., к.вет.н., доцент, musik_ne@ukr.net

Рисліна Л.В., аспірант

Сумський національний аграрний університет, м. Суми

Анотація. В роботі наведені інформативні й аналітичні дані щодо добової динаміки розладів родових сил, обумовлених первинними, вторинними і надмірними переймами й потугами, з урахуванням пори року та почасової динаміки причинних факторів, що викликають патологічні роди у корів в умовах молочних господарств, які впливають на характер перебігу післяродової патології та ефективність конкретної рододопомоги при даній акушерській патології.

Ключові слова: слабкі та надмірні перейми і потуги, патологічні роди, післяродова патологія, отелення.

Актуальність проблеми. Інтенсивність використання корів в умовах молочних господарств багато в чому залежить від показників патологічних родів та причинних факторів, які викликають дану акушерську патологію з урахуванням не тільки пори року, а й доби перебігу родового процесу, на що були спрямовані багаторічні дослідження, як вітчизняних, так і зарубіжних вчених та практиків виробництва [1-5].

Зв'язок роботи з важливими науковими та практичними завданнями. Наукові дослідження проводилися згідно наукової тематики «Система комплексних заходів з профілактики і ліквідації неплідності і яловості корів і свиней» (номери державної реєстрації – 0108U005029 та 0114U001902) та перспективного плану досліджень з програмних питань відтворення великої рогатої худоби на кафедрі акушерства Сумського НАУ.

Мета досліджень: вивчити і проаналізувати добову динаміку розладів родових сил у корів, обумовлених слабкими та надмірними переймами і потугами, з урахуванням технології їх утримання, пори року, порядкового номеру отелення (віку) за ряд років.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводили у двох молочних господарствах Великописарівського району Сумської області – СП «Суми-Агро» з поголів'ям 500 корів та СП «Рассвет» з поголів'ям 220 корів. В обох господарствах технологія утримання корів прив'язно-зимова та прив'язно-літня. Дослідження проводили у 2013-2014 роках з використанням інформативної документації щодо питань відтворення корів та звітно-облікової документації зооветеринарної служби господарств, включаючи матеріали акушерської і гінекологічної диспансеризації молочного поголів'я та річних звітів господарств, а також особистих клінічних досліджень.

Результати дослідження. Основні результати досліджень наведені в таблицях 1, 2 і 3. Аналізуючи інформативні дані таблиці 1, можна стверджувати, що переважна більшість випадків патологічних родів у корів, обумовлених первинними слабкими переймами і потугами (в обох господарствах) реєструється взимку і навесні – від 47,62 % до 52,38 % у 2013 році та від 47,82 % до 39,13 % у 2014 році (СП «Суми-Агро»).

У СП «Рассвет» ці показники в даний період року коливалися від 40,0% до 60,0%. Такі показники даної патології в обох господарствах потребують глибокого аналізу конкретних причин, які спричиняють таку ситуацію та розробки дієвих заходів її профілактики.

Що стосується показників добової динаміки первинних слабких перейм і потуг у корів за аналізуючі роки, то неважко помітити, що коливання цих показників в умовах СП «Суми-Агро»

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

знаходилися у межах від 9,53 % (вдень) до 33,33 % (вранці і ввечері) у 2013 році та від 8,69 % (вдень) до 39,13 % (вночі) у 2014 році.

В умовах СП «Рассвет» вищезгадані показники у корів знаходилися у межах від 20,0 % (ввечері) до 40,0 % (вранці і вночі) у 2013 році та від 20,0 % (вранці і ввечері) до 60,0 % (вночі) у 2014 році.

Таблиця 1.

Добова динаміка первинних слабких перейм і потуг у корів за порами року і часом доби

СП «Суми-Агро»						
Пора року	Патологій за порами року		Патологій за часом доби, кількість / %			
	роки	кількість / %	ранок (4-8 год)	день (8-16 год)	вечір (16-23 год)	ніч (23-4 год)
зима	2013	10 / 47,62	4 / 40,0	- / -	4 / 40,0	2 / 20,0
	2014	11 / 47,82	3 / 27,27	1 / 9,10	2 / 18,18	5 / 45,45
весна	2013	11 / 52,38	3 / 27,27	2 / 18,19	3 / 27,27	3 / 27,27
	2014	9 / 39,13	2 / 22,22	1 / 11,12	3 / 33,33	3 / 33,33
літо	2013	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
	2014	1 / 4,35	- / -	- / -	- / -	1 / 100,0
осінь	2013	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
	2014	2 / 8,70	1 / 50,0	- / -	1 / 50,0	- / -
За рік	2013	21 / 100,0	7 / 33,33	2 / 9,53	7 / 33,33	5 / 23,81
	2014	23 / 100,0	6 / 26,09	2 / 8,69	6 / 26,09	9 / 39,13
СП «Рассвет»						
зима	2013	3 / 60,0	1 / 33,33	- / -	1 / 33,33	1 / 33,34
	2014	3 / 60,0	1 / 33,33	- / -	- / -	2 / 66,67
весна	2013	2 / 40,0	1 / 50,0	- / -	- / -	1 / 50,0
	2014	2 / 40,0	- / -	- / -	1 / 50,0	1 / 50,0
літо	2013	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
	2014	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
осінь	2013	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
	2014	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
За рік	2013	5 / 100,0	2 / 40,0	- / -	1 / 20,0	2 / 40,0
	2014	5 / 100,0	1 / 20,0	- / -	1 / 20,0	3 / 60,0

Майже аналогічна ситуація в обох господарствах стосовно розладів динаміки родів у корів, обумовлених вторинними слабкими переймами і потугами (табл. 2).

Переважає більшість випадків даної патології також спостерігалася в зимову та весняну пору аналізуючих років. Так, ці показники в умовах СП «Суми-Агро» та СП «Рассвет» коливалися взимку від 31,25 % до 66,67 % випадків у 2013 році і від 27,27 % до 100 % (навесні) у 2014 році.

Добова динаміка вторинних слабких перейм і потуг у корів обох господарств була аналогічною щодо первинних слабких перейм і потуг. Так, коливання показників даної патології, за часом доби аналізуючих років, відбувалися в межах 6,25 % (вдень) до 31,25 % (вранці, ввечері і вночі) у 2013 році та від 22,73 % (вдень і ввечері) до 27,27 % (вранці і вночі) у 2014 році (СП «Суми-Агро»). В умовах СП «Рассвет» ці показники коливалися у 2013 році від 33,33 % (ввечері) до 66,67 % (вранці), а у 2014 році ці показники знаходилися в межах 50,0 % (вранці і вночі).

Таблиця 2.

Добова динаміка вторинних слабких перейм і потуг у корів за порами року і часом доби

СП «Суми-Агро»						
Пора року	Патологій за порами року		Патологій за часом доби, кількість / %			
	роки	кількість / %	ранок (4-8 год)	день (8-16 год)	вечір (16-23 год)	ніч (23-4 год)
зима	2013	5 / 31,25	2 / 40,0	- / -	2 / 40,0	1 / 20,0
	2014	4 / 18,18	2 / 50,0	- / -	1 / 25,0	1 / 25,0

весна	2013	6 / 37,5	2 / 33,33	1 / 16,67	- / -	3 / 50,0
	2014	6 / 27,27	1 / 16,67	1 / 16,67	2 / 33,33	2 / 33,33
літо	2013	3 / 18,75	1 / 33,33	- / -	2 / 66,67	- / -
	2014	4 / 18,18	1 / 25,0	1 / 25,0	2 / 50,0	- / -
осінь	2013	2 / 12,5	- / -	- / -	1 / 50,0	1 / 50,0
	2014	8 / 36,37	2 / 25,0	3 / 37,5	- / -	3 / 37,5
За рік	2013	16 / 100,0	5 / 31,25	1 / 6,25	5 / 31,25	5 / 31,25
	2014	22 / 100,0	6 / 27,27	5 / 22,73	5 / 22,73	6 / 27,27
СП «Рассвет»						
зима	2013	2 / 66,67	1 / 50,0	- / -	1 / 50,0	- / -
	2014	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
весна	2013	1 / 33,33	1 / 100,0	- / -	- / -	- / -
	2014	2 / 100,0	1 / 50,0	- / -	- / -	1 / 50,0
літо	2013	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
	2014	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
осінь	2013	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
	2014	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
За рік	2013	3 / 100,0	2 / 66,67	- / -	1 / 33,33	- / -
	2014	2 / 100,0	1 / 50,0	- / -	- / -	1 / 50,0

Примітка. Основними причинами даної патології були передчасний розрив плодових оболонок та несвоєчасне надання рододопомоги.

Аналізуючи дані щодо добової динаміки надмірних перейм і потуг (табл. 3) неважко помітити, що на відміну від попередніх двох патологій родів, причому в обох господарствах, дана патологія реєструвалася в умовах СП «Рассвет» тільки взимку і навесні (по 50,0 %), а в умовах СП «Суми-Агро» – практично в усі пори року від 20,0 % (влітку) до 40,0 % (взимку) у 2013 році та від 12,5 % (влітку) до 37,5 % (взимку) у 2014 році.

Таблиця 3.

Добова динаміка надмірних перейм і потуг у корів за порами року і часом доби

СП «Суми-Агро»						
Пора року	Патологій за порами року		Патологій за часом доби, кількість / %			
	роки	кількість / %	ранок (4-8 год)	день (8-16 год)	вечір (16-23 год)	ніч (23-4 год)
зима	2013	4 / 40,0	- / -	1 / 25,5	1 / 25,5	2 / 50,0
	2014	6 / 37,5	2 / 33,33	1 / 16,67	- / -	3 / 50,0
весна	2013	4 / 40,0	1 / 25,0	- / -	2 / 50,0	1 / 25,0
	2014	5 / 31,25	1 / 20,0	1 / 20,0	2 / 40,0	1 / 20,0
літо	2013	2 / 20,0	1 / 50,0	- / -	- / -	1 / 50,0
	2014	2 / 12,5	1 / 50,0	1 / 50,0	- / -	- / -
осінь	2013	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
	2014	3 / 18,75	2 / 66,67	- / -	1 / 33,33	- / -
За рік	2013	10 / 100,0	2 / 20,0	1 / 10,0	3 / 30,0	4 / 40,0
	2014	16 / 100,0	6 / 37,5	3 / 18,75	3 / 18,75	4 / 25,0
СП «Рассвет»						
зима	2013	2 / 50,0	1 / 50,0	- / -	- / -	1 / 50,0
	2014	2 / 50,0	1 / 50,0	1 / 50,0	- / -	- / -
весна	2013	2 / 50,0	- / -	- / -	1 / 50,0	1 / 50,0
	2014	2 / 50,0	- / -	- / -	1 / 50,0	1 / 50,0
літо	2013	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
	2014	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
осінь	2013	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -
	2014	- / -	- / -	- / -	- / -	- / -

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

За рік	2013	4 / 100,0	1 / 25,0	– / –	1 / 25,0	2 / 50,0
	2014	4 / 100,0	1 / 25,0	1 / 25,0	1 / 25,0	1 / 25,0

Примітка. Основними причинами даної патології були вузькість родових шляхів та неправильні взаємовідношення плода до родових шляхів.

Коливання показників даної патології, за часом доби аналізуючих років, відбувалося в межах від 10,0 % (вдень) до 40,0 % (вночі) у 2013 році та від 18,75 % (вдень і ввечері) до 37,5 % (вранці) у 2014 році (СП «Суми-Агро»). В умовах СП «Рассвет» ці показники коливалися у 2013 році від 25,0 % (вранці і ввечері) до 50,0 % (вночі), а у 2014 році ці показники знаходилися в межах 25,0 % (вранці, вдень, ввечері і вночі).

Висновки

1. Найбільша кількість патологічних родів у корів, пов'язаних з розладами динаміки родового процесу, обумовленими первинними, вторинними та надмірними переймами і потугами, реєструється у молочних господарствах, незалежно від кількості в них маточного поголів'я – взимку і навесні.

2. Добова динаміка первинних, вторинних та надмірних перейм і потуг у корів під час родів знаходиться у прямій залежності від пори року в яку відбуваються отелення та основних причин, які викликають або обумовлюють вищезгадані патології родового процесу.

3. Вивчення основних і сприяючих причинних факторів, що обумовлюють розлади динаміки родового процесу у корів, є основою успіху у розробці конкретних заходів профілактики та своєчасного надання ефективної рододопомоги при даних патологіях родів у корів.

Література

1. Довідник з ветеринарного акушерства / [В.Я. Вечтомов, В.О. Ушкалов, Б.Т. Стегній, В.Ф. Макеев та ін.]. – Харків, 2004. – 154 с.
2. Фізіологія та патологія розмноження великої рогатої худоби: Навчальний посібник / [Г.М. Калиновський, В.А. Яблонський, С.П. Хомин та ін.] – Житомир: ФОП Євенок О.О., 2014. – 420 с.
3. Кошовий В.П. Акушерсько-гінекологічна патологія у корів: навчальний посібник / В.П. Кошовий. – Харків: Золоті сторінки, 2004. – 156 с.
4. Ветеринарне акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології / [В.А. Яблонський, С.П. Хомин, Г.М. Калиновський та ін.]; за ред. В.А. Яблонського та С.П. Хомина. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
5. Практикум по акушерству, гинекологии и тиотехтке размножения животных / [В.Я. Никитин, М.Г. Миролубов, В.П. Гончаров и др.]. – М.: Колос, 2004. – 208 с.

СУТОЧНАЯ ДИНАМИКА РАССТРОЙСТВ РОДОВЫХ СИЛ ВО ВРЕМЯ РОДОВ У КОРОВ МОЛОЧНЫХ ХОЗЯЙСТВ С УЧЕТОМ ВРЕМЕНИ ГОДА

Харенко Н.И., д.вет.н., профессор, Мусиенко Ю.В., к.вет.н., доцент, Рислина Л.В., аспирант
Сумской национальной аграрный университет, г. Сумы

Аннотация. В работе приведены информативные и аналитические данные по суточной динамике расстройств родовых сил, обусловленных первичными, вторичными и чрезмерными схватками и потугами, с учетом времени года и почасовой динамики причинных факторов, вызывающих патологические роды у коров в условиях молочных хозяйств, которые влияют на характер течения послеродовой патологии и эффективность конкретного родоуспокоения при данной акушерской патологии.

Ключевые слова: слабые и чрезмерные схватки и потуги, патологические роды, послеродовая патология, отёл.

DAILY DYNAMICS OF DISORDERS OF PARTURITION FORCES DURING PARTURITION IN COWS OF DAIRY FARMS CONSIDERING SEASONS

Kharenko M.I., professor, Musienko Y.V., PhD, associate professor, Ryslina L.V., postgraduate student
Sumy National Agrarian University, Sumy

Summary. Informative and analytical data on the daily dynamics of disorders of parturition forces caused by primary, secondary and excessive contractions and vain attempts, considering seasons and time-based dynamics of causal factors causing pathological parturition in cows of dairy farms are in the article.

Key words: weak and excessive contractions and vain attempts, pathological parturition, postpartum pathology, calving.